

De kennis der zaligheid

DE KLEINE CATECHISMUS
VAN WESTMINSTER TOEGELICHT

E. Erskine - R. Erskine - J. Fisher

Inhoud

Woord vooraf	11
------------------------	----

D E E L 1

Voorrede bij de eerste uitgave	17
Woord vooraf bij de derde druk	20
1. Het hoofddoel van de mens	23
2. De Heilige Schrift	31
3. Het doel van de Heilige Schrift	41
4. De leer aangaande God in het algemeen	45
5. De eenheid Gods.	72
6. De heilige Drie-eenheid	75
7. De besluiten van God	84
8. De uitvoering van Gods besluiten.	92
9. De schepping in het algemeen	94
10. De schepping van de mens	99
11. De voorzienigheid	105
12. Het verbond der werken.	114
13. De val van Adam	121
14. De zonde in het algemeen.	127
15. De eerste zonde in het bijzonder	132
16. Onze val in Adam	136
17. De staat van de mens door de val	140
18. De zondigheid van de natuurlijke staat van de mens	142
19. De ellende van 's mensen natuurlijke staat	150
20. Het verbond der genade	157
21. De enige Verlosser	177
22. De vleeswording van Christus.	184
23. De ambten van Christus in het algemeen	190
24. Christus als Profet	195
25. Christus als Priester	200
26. Christus als Koning	211
27. De vernedering van Christus	219
28. De verhoging van Christus	227

29.	De toepassing van de verlossing	248
30.	De vereniging met Christus	252
31.	De krachtdadige roeping	258
32.	De weldaden in dit leven	266
33.	De rechtvaardiging	269
34.	De aanneming tot kinderen	281
35.	De heiligmaking	287
36.	De verzekering.	297
37.	De weldaden bij de dood	310
38.	De weldaden bij de opstanding	317

D E E L 2

	Voorrede bij de eerste uitgave van het tweede deel.	331
39.	De plicht van de mens jegens God	335
40.	De morele of zedelijke wet	338
41.	De tien geboden	355
42.	De hoofdsom van de tien geboden	362
43-44.	De inleiding tot de tien geboden	367
45-46.	De plichten, geëist in het eerste gebod	376
47.	De zonden, verboden in het eerste gebod.	384
48.	De woorden: 'Voor Mijn aangezicht'	393
49-50.	De plichten, geëist in het tweede gebod	395
51.	De zonden, verboden in het tweede gebod	402
52.	De beweegredenen, gevoegd bij het tweede gebod.	409
53-54.	De plichten, geëist in het derde gebod	416
55.	De zonden, verboden in het derde gebod.	429
56.	De beweegredenen, gevoegd bij het derde gebod	435
57-58.	De plichten, geëist in het vierde gebod	437
59.	De verandering van de sabbat	446
60.	De heiliging van de sabbat.	453
61.	De zonden, verboden in het vierde gebod	461
62.	De beweegredenen, gevoegd bij het vierde gebod	464
63-64.	De plichten, geëist in het vijfde gebod	468
65.	De zonden, verboden in het vijfde gebod	475
66.	De beweegredenen, gevoegd bij het vijfde gebod	477

67-68.	De plichten, geëist in het zesde gebod	480
69.	De zonden, verboden in het zesde gebod	484
70-71.	De plichten, geëist in het zevende gebod	491
72.	De zonden, verboden in het zevende gebod	495
73-74.	De plichten, geëist in het achtste gebod	502
75.	De zonden, verboden in het achtste gebod	507
76-77.	De plichten, geëist in het negende gebod	513
78.	De zonden, verboden in het negende gebod	518
79-80.	De plichten, geëist in het tiende gebod	524
81.	De zonden, verboden in het tiende gebod	528
82.	De onmacht van de mens	533
83.	De zonde in haar verzwaringen	538
84.	De verdienste der zonde	544
85.	De middelen tot zaligheid in het algemeen	547
86.	Het geloof in Jezus Christus	552
87.	De bekering ten leven	566
88.	Christus' instellingen in het algemeen	576
89.	Het Woord, zoals het krachtig is tot zaligheid	580
90.	Hoe wij het Woord moeten lezen en horen.	590
91.	De sacramenten als krachtdadige middelen der zaligheid	594
92.	De aard van de sacramenten in het algemeen	597
93.	Het aantal sacramenten	603
94.	De betekenis van de Doop.	607
95.	De onderwerpen van de Doop.	617
96.	Het Avondmaal des Heeren	626
97.	Het waardig eten en drinken	638
98.	Het gebed	647
99.	De besturing in het gebed	660
100.	De inleidende woorden van het gebed des Heeren	666
101.	De eerste bede	671
102.	De tweede bede	675
103.	De derde bede	682
104.	De vierde bede	686
105.	De vijfde bede	691
106.	De zesde bede	696
107.	Het slot van het gebed des Heeren	706

THE
A S S E M B L Y'S
SHORTER CATECHISM
E X P L A I N E D,
By Way of QUESTION and ANSWER.

Wherein it is essayed, to bring forth the Truths of GOD, contained in that EXCELLENT COMPOSURE, more fully than has been attempted, in any one of the explicatory Catechisms hitherto published; and, at the same time, as compendiously as the Subject would allow.

I N T W O P A R T S,

- I. Of what MAN is to BELIEVE concerning GOD.
- II. Of the DUTY which GOD requires of MAN.

By some MINISTERS of the GOSPEL.

P A R T F I R S T.

2 TIM. i. 13. *Hold fast the Form of sound Words.*

B E L F A S T :

Printed by DANIEL BLOW,
For ROBERT JOHNSTON, Bookfeller in *Bridgestreet.*
M,DCC,LXIV.

Woord vooraf

Tot de blijvende resultaten van de Synode van Westminster (1643-1649) behoren naast een geloofsbelijdenis de zogenaamde Grote en Kleine Catechismus. Deze laatste gaf, met het oog op het onderricht der jeugd, op beknopte wijze de hoofdzaken van het christelijk geloof weer. Spoedig na zijn verschijning in 1648 verkreeg deze Catechismus in Engeland en Schotland een bekendheid die te vergelijken is met die van de Heidelbergse Catechismus in ons land. En evenals dat bij deze het geval was, verschenen er ook hier vele verklaringen, vaak in vraag- en antwoordvorm, om de inhoud dichter bij het volk te brengen.

De hier voor ons liggende verklaring, waarvan nu het eerste deel in onze taal verschijnt, werd in Schotland opgesteld, in het midden van de achttiende eeuw. Het was een tijd waarin de prediking van vele kansels in Engeland en Schotland een wettisch karakter droeg. De vrees leefde dat men zich te gemakkelijk en ten onrechte het heil zou toe-eigenen; men ging ertoe over allerlei voorwaarden van berouw en bekering te stellen vóór iemand werkelijk tot Christus als tot Zijn Zaligmaker mocht opzien. Veel bekommernis en onzekerheid was hiervan het gevolg.

Tegelijkertijd deed zich in de kerk ook de geest van de Verlichting gelden. Met het verstand meende men allerlei geloofswaarheden te kunnen benaderen. En met het menselijk kennen overschatte men ook het kunnen: de gemeente werd opgewekt tot het betrachten van allerlei deugden, zonder dat soms de naam van Christus maar genoemd werd.

Juist in deze tijd waren er echter ook tal van predikers die met temeer kracht getuigden van Hem, Die alleen de Weg, de Waarheid en het Leven is. Behalve de gebroeders Ebenezer en Ralph Erskine (resp. 1680-1754 en 1685-1752) kunnen wij ook hier denken aan Thomas Boston (1676-1732). Zo waren er echter nog vele anderen. Hun prediking was evangelisch in de echte zin van

het woord: vol van de blijde boodschap, wie God in Christus voor de verloren zondaren van het menselijk geslacht wil zijn. Op grond van het algenoegzame offer van Christus was de poort tot het behoud wijd opengezet. De ongeloovigen werden aangespoord om tot Christus te komen; kennis der zonde was daarbij noodzakelijk, maar het was nooit een voorwaarde om door de Heere te worden aangenomen.

Grote betekenis hechtten zij aan de leer van het verbond. Met Adam, die al zijn nakomelingen vertegenwoordigde, had God het verbond der werken opgericht. Toen dit werd verbroken, maakte God het verbond der genade bekend, dat Hij met Christus en in Hem met de uitverkorenen had opgericht. Dankzij het werk van Christus wordt nu aan de gelovigen het eeuwige leven en de zaligheid gegeven. Het geloof, waardoor wij Christus aangrijpen, is geen voorwaarde van het verbond, die door ons vervuld moet worden, maar een gave ervan, door Christus verworven.

Zij erkenden de uitverkiezing – zonder deze zou niemand behouden worden – maar riepen tegelijkertijd een ieder op tot een naarstig gebruik van de middelen. In die weg wil God Zich laten vinden.

Dit alles kunnen wij in deze Catechismusverklaring terugvinden. De opstellers wilden niets anders zijn dan leerlingen van de Heilige Schrift. De vele tekstverwijzingen bedoelden terug te leiden naar dat Woord, dat, zoals ergens gezegd wordt, de welvoorziene apotheek is van alle geneesmiddelen en een feilloos kompas om naar de haven der heerlijkheid te leiden.

De opdracht tot het opstellen van deze verklaring werd in 1747 gegeven door de Associate Burgher Synod, een kerkgemeenschap die zich nog niet zo lang tevoren van de kerk van Schotland (Established Church) had afgescheiden. Tot opbouw van het kerkelijk leven achtte men een nieuwe Catechismusverklaring noodzakelijk. Verscheidene predikanten werden belast met het verzorgen ervan; de grote onderlinge eensgezindheid maakte het mogelijk hier velen bij te betrekken. In de praktijk kwam het er echter op neer dat de Erskines, die beiden tot de nieuwe kerkgemeenschap behoorden, en een zekere James Fisher, het werk deden. Vooral Fisher (1697-1775), schoonzoon van Ebenezer Erskine, en zelf ook predikant, heeft er zijn beste krachten aan gegeven. In de volksmond werd deze Catechismus dan ook ‘Fisher’s Catechism’ genoemd.

De officiële titel luidt: *The Assembly's Shorter Catechism explained by way of question and answer*. In 1753 kwam het eerste deel uit, in 1760 het tweede; deze laatste geheel onder de verantwoordelijkheid van Fisher.

Tientallen jaren heeft deze Catechismusverklaring tallozen gevormd en zij heeft er onder Gods zegen toe bijgedragen dat bij velen een diep geloofsleven zich aan een grondige kennis paarde. En dat niet alleen in de eigen kerkgemeenschap, maar ook daarbuiten, tot in Ierland en Amerika toe.

In Nederland bleef zij onbekend. Alleen gaf ds. G. H. Kersten in 1948 het gedeelte uit dat handelt over het verbond der genade (*Het verbond der genade*, uitgave De Banier).

De titel *De kennis der zaligheid* is aan deze Nederlandse vertaling gegeven en is ontleend aan Lukas 1:77.

Gaarne sluiten wij ons aan bij de wens die Fisher eens heeft geuit met betrekking tot dit werk, namelijk 'dat de God der waarheid dit werk zal gebruiken tot bevordering van Zijn eigen eer, door het lichaam van Christus op te bouwen, totdat zij allen zullen komen tot de enigheid van het geloof en van de kennis van de Zoon Gods, tot een volkomen man, tot de mate van de grootte der volheid van Christus' (vgl. Ef. 4:12-13).

Molenaarsgraaf, 1971

drs. P. H. van Harten

BIJ DE DERDE DRUK

De tekst van deze heruitgave is opnieuw gezet. Er zijn aanpassingen gedaan ten aanzien van de spelling en enkele verouderde woorden. Ook zijn enkele drukfouten verbeterd.

Verder is in deze uitgave het Woord vooraf bij de derde druk uit 1765 opgenomen, vertaald door N. A. Eikelenboom.

Houten, maart 2020

De uitgever

DEEL I

Wat wij moeten geloven aangaande God

Voorrede bij de eerste uitgave

De ‘Kleine Catechismus’, opgesteld door de Westminsterse Synode, hierin bijgestaan door afgevaardigden van de Kerk van Schotland, werd in 1648 door de Synode van laatstgenoemde kerk goedgekeurd en in het jaar daarop door het parlement. Hij behoeft van onze kant geen aanbeveling, omdat hij reeds geprezen is in al de kerken van Christus, zowel in als buiten ons land. Deze roemden hem als een meesterwerk in zijn soort, zowel om zijn rijke inhoud als om zijn kernachtige en heldere wijze van uitdrukken.

Hoewel het slechts een menselijk geschrift is, behoren toch alle liefhebbers der waarheid eraan vast te houden, en er ernstig voor te strijden, omdat het ‘een voorbeeld der gezonde woorden’ is, en overeenkomt met en gegrond is op het Woord van God, in verzet tegen de dwalingen die er tegenin gaan en die in onze dagen herleven en woeden. Hiertoe behoren wij te overwegen dat men een oprecht geloof moet schenken aan de inhoud van dit geschrift, omdat duidelijk blijkt dat het overeenkomt met en rust op de woorden van de Heilige Geest. Niets draagt meer bij tot het welzijn en het voordeel van de kerk dan gezonde regels voor de leer, eredienst en regering der kerk; regels die, zoals de onze, door het kerkelijke en burgerlijke gezag zijn vastgesteld. Daar zij een krachtig bolwerk vormen tegen dwalingen en meningen, die er tegenin gaan, kunnen zij immers een middel zijn om de waarheid in zuiverheid en de belijders van de waarheid in eenheid en onderlinge harmonie te bewaren.

Aan de andere kant is er niets dat de tegenstanders van de waarheid meer verbittert dan zulke belijdenisgeschriften, omdat zij een zeer strakke teugel en belemmering zijn voor hun ongebonden en lichtzinnige vrijheid. Zij werpen hun verkeerde ontwerpen om en tonen in de strijd ertegen duidelijk de waarheid en eenheid der Schrift aan.

De opdracht van Godswege om zulke geschriften op te stellen blijkt overdui-

delijk uit 2 Timotheüs 1:13, waar wij lezen van ‘het voorbeeld der gezonde woorden’, waarin Paulus Timotheüs onderwees; eveneens uit Hebreëen 5:12, waar gesproken wordt van ‘de eerste beginselen der woorden Gods’, en Hebreëen 6:1, waar wij lezen van ‘het beginsel van de leer van Christus’. Bovendien staan er verscheidene korte samenvattingen in de Schrift vermeld, die de hoofdinhoud van de Goddelijke waarheid weergeven, bijvoorbeeld Exodus 20:2-17, Mattheüs 6:9-13, 1 Timotheüs 3:16 en Titus 2:11-14 en vele andere. Deze zijn voorbeelden, naar welke de christelijke kerken, in vroegere en latere tijden, uit de zuivere fontein van het Woord de voornaamste artikelen van hun heilige godsdienst hebben afgeleid als een onderlinge toetssteen en norm voor de rechtzinnige leer. De ‘Kleine Catechismus’ zet op de meest uitnemende wijze en orde de beginselen van het christelijk geloof uiteen. Het zou te ver voeren hier een afzonderlijke analyse of verdeling van de verscheidene waarheden der godgeleerdheid naar de orde der Catechismus te geven. In het algemeen echter kan de wijze van behandeling samengevat worden in deze vier hoofdartikelen, namelijk: *het hoofddoel, de enige regel, het heerlijke voorwerp* en *het grote onderwerp* van de christelijke godsdienst.

1. *Het hoofddoel* van de christelijke godsdienst: dit is de verheerlijking van God en de verlustiging in Hem voor eeuwig, vraag 1.
2. Wij vinden *de enige regel* van de christelijke godsdienst beschreven: ten eerste, naar de inhoud, welke is het Woord van God, vervat in de Schriften van het Oude en Nieuwe Testament, vraag 2; ten tweede, naar haar voornaamste delen, namelijk: eerst wat de mens aangaande God heeft te geloven en dan de plicht die God van de mens eist, vraag 3.
3. *Het heerlijke voorwerp* van de christelijke godsdienst, namelijk God; beschouwd,
 - ten eerste, naar Zijn wezen: in Zijn geestelijke natuur, in Zijn oneindige volmaaktheden en in Zijn allervolmaaktste eenheid en eenvoud, vraag 4 en 5;
 - ten tweede, naar Zijn betrekkingen, of persoonlijk: in de drie onderscheidene Personen der Godheid en in de eenswezendheid en absolute gelijkwaardigheid van deze Personen, vraag 6;
 - ten derde, naar Zijn werkzaamheden: in Zijn daden en werkingen, hetzij

- die, welke binnen het Wezen van God zijn, zoals Zijn besluiten, hetzij die, welke naar buiten gericht zijn, zoals Zijn werken van schepping en voorzienigheid, waarin Hij Zijn besluiten uitvoert, vraag 7-11.
4. *Het grote onderwerp* van de christelijke godsdienst, namelijk de mens, beschouwd,
- ten eerste, in de staat van zijn rechtheid, waarin het verbond der werken werd opgericht, vraag 12;
- ten tweede, in zijn natuurstaat, tezamen met de zondigheid en ellende van die staat, vraag 13-19;
- ten derde, in zijn genadestaat of begonnen herstel, waarin de Catechismus handelt:
- a. over de natuur van het verbond der genade, vraag 20;
 - b. over de Middelaar van het verbond, Die beschreven wordt in Zijn Persoon, ambten, vernedering, verhoging en in de toepassing van de door Hem verworven verlossing door de Heilige Geest, vraag 21-31;
 - c. over de weldaden van het verbond: in dit leven, bij het sterven, bij de opstanding en in de eeuwigheid, vraag 32-38;
 - d. over de plichten, in de Tien Geboden, zoals zij verbonden zijn met het opschrift, waardoor wij onze verbondsbetrekking en dankbaarheid jegens God bewijzen, vraag 39-81;
 - e. over de volstreekte onbekwaamheid van de mens in dit leven aan de wet gehoorzaam te zijn, vraag 82;
 - f. over de verzwarende en de betaling van de zonde, vraag 83 en 84;
 - g. over de middelen, waardoor onze verlossing bevorderd wordt en voltooid wordt bij de dood; de inwendige middelen: geloof en bekering; de uitwendige middelen: het Woord, de sacramenten en het gebed, vraag 85 tot het einde.

Het eerste deel van deze Catechismusverklaring eindigt met vraag 38: 'Welke weldaden ontvangen de gelovigen van Christus bij de opstanding?' Het eerste deel bevat de leerstellingen die wij aangaande God moeten geloven. Het tweede deel wijst de plicht aan die God van de mens eist.

De stof van de hier volgende Catechismus is door verscheidene predikanten bijeengebracht. Om de eenheid van stijl en methode te bevorderen en herha-

lingen zoveel mogelijk te voorkomen, werd aan drie van hen opgedragen nog eens na te zien wat door zovelen gedaan moest worden. Het heeft de Heere behaagd een van deze drie, die meewerkte aan het opstellen en nazien van dit eerste deel, weg te nemen. Maar al is hij gestorven, toch spreekt hij nog en om zijn uitnemende werken, die reeds het licht hebben gezien of nog zullen zien, zal er over hem gesproken worden door allen, die een rechte smaak voor de gezonde leer en de praktijk der godzaligheid hebben.

Hoe groot het nadeel ook is dat het tweede deel van deze Catechismus ondervindt door het heengaan van zo'n bekwame medewerker, de andere twee twijfelen er niet in het minste aan, of de Heere zal dit werk met even groot of nog groter voordeel bevorderen, ook al werden zij eveneens ten grave gedragen.

Moge ondertussen hetgeen hier het licht ziet door God gezegend worden tot opbouwning der zielen. Dit is, namens onze broeders, de ernstige bede van

februari 1753

Ebenezer Erskine
James Fisher

Woord vooraf bij de derde druk

Aan de *woorden* van de *Kleine Catechismus*, die met de grootst mogelijke achting en met een bijzondere bedoeling worden aanbevolen, zowel tot bevestiging van de schriftuurlijke waarheden, als tot weerlegging van dwalingen die er tegenin gaan, wordt in deze uitgave in het bijzonder aandacht geschonken. Om ze te onderscheiden, zijn ze tussen haakjes geplaatst, zodat de lezer gemakkelijk kan zien hoe ze in dit traktaat worden uitgelegd.

Zoals wordt erkend dat de *Belijdenis des geloofs* en de *Grote Catechismus* de beste uitleggers zijn van de *Kleine Catechismus*, wordt deze laatste zorgvuldig uitgelegd door de eerste. Verscheidene van de volgende vragen en antwoorden, vanuit deze standaardwerken geformuleerd, zullen duidelijk naar voren komen door de aanhalingen die eruit zijn genomen, en uit de verwijzingen die in de marge staan.

In deze uitgave wordt bijna elk antwoord bevestigd vanuit de Schrift. Vele

antwoorden zijn erbij gevoegd, die eerder ontbraken, en verscheidene vervangen door zulke waarvan werd gedacht dat die beter pasten. In de vorige oplagen waren de bewijzen vanuit de Schrift meestal geplaatst aan het slot van het antwoord. Nu evenwel wordt elke tekst rechtstreeks gevoegd bij het deel van het antwoord dat bedoeld is om het te bevestigen, opdat die met meer zekerheid en minder moeite geraadpleegd kan worden door degenen die elke bewering die hier gebracht wordt, naast de onfeilbare regel en de norm van het Woord willen leggen.

Enkele van de wat langere antwoorden worden in twee of meer delen opgesplitst, zodat men ze beter kan onthouden. Sommige bijkomende vragen worden ter illustratie over het geheel verspreid. Eveneens wordt een kort *Register* van de meest relevante dingen in beide delen toegevoegd.

Ik heb er gedurende meerdere maanden mijn vrije tijd aan besteed om zoveel ik kon ernaar te streven dat deze uitgave voor geïnteresseerden zo correct en nuttig mogelijk zou zijn. Nu leg ik het werk in de handen van de God der waarheid, opdat Hij het moge gebruiken met het oog op Zijn eigen heerlijkheid, tot opbouw van het lichaam van Christus, totdat allen zullen komen tot de enigheid des geloofs, en der kennis van den Zone Gods, tot een volkomen man, tot de mate van de grootte der volheid van Christus.

Glasgow, 14 januari 1765

James Fisher